

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2667 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2667 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 1. septembra (September 1), 1933.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 172

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

VLADNA KOMISIJA STOPILA TRUSTU NA REP

S trustom elektrike bo pričela konkurenčno vojno ali pa ga pogoltnila. — Odmev v St. Louisu

Washington. — (FP) — V Tennesseejski dolini, kjer se nahaja znani Muscle Shoals in kjer ima vlada v načrtu velike industrijske projekte, trust elektrike ne bo več absoluten gospodar. Izpodrinila ga bo Tennessee Valley Authority, ki dela načrte za razvoj te doline in za zgraditev vladne elektrarske industrije.

Ta komisija je te dni napovedala trustu odprto vojno, ko je naznanila, da bo šla z delom naprej ne glede kaj pravijo elektrarski magnatje. V svojem naznanilu je poudarila, da je "produkcija in distribucija elektrike javni biznis" in da so "interesi javnosti pri najširši rabi elektrike pred privatnimi interesi."

S tem principom na čelu bo vodila biznis, za katerega je bila postavljena. Pričela bo graditi nove jezove, če potreba tudi nove elektrarne in električno omrežje. Trustu bo dala priliko, da bo svoje električne vode in elektrarne lahko prepustil vladi, za kar bo pripravljena plačati primerno ceno. Če tega ne bo maral storiti, bo komisija zgradila nove elektrarne in žične vode in bo moral trust konkurirati z vlado.

Komisija si prizadeva, da bi pridobila za svoj načrt Birmingham, Memphis ali Atlanto, ki so največja mesta na jugu. Načrt predvideva vladno produkcijo in občinsko, distriktno ali državno distribucijo elektrike. Uspeh tega načrta pa zahteva, da vsaj eno teh velemest prične z lastno distribucijo elektrike. Priglasilo se je že nad 50 mest v šestih državah, ampak so večinoma manjša.

Zaenkrat se bo komisija koncentrirala za razvoj teritorija med Wilsonovim in Norrisovim jezem. Pri prvem se nahaja Muscle Shoals, drugega, ki je oddaljen okrog 150 milj, pa prične v kratkem graditi, kakor tudi elektrarno.

Odmev tega vladnega projekta je dosegel tudi St. Louis, kjer je trust elektrike naznanil večjo znižanje cen. Znižanje znaša do 35% v nekaterih slučajih, povprečno pa bodo odjemalci plačevali 17% manj kot v preteklosti.

Nove cene so pet centov za kilovatno uro do 32 kv. ur, dva centa in pol za nadaljnjih 168 ur in cent in pol za elektriko nad 200 kv. ur. Družba je zaključila, da so to najnižje cene v državi, kar pa ne odgovarja resnici, ker o v Tacomi, Wash., cene še okrog 25% nižje. Tam imajo namreč svojo občinsko elektrarno.

Fordovi delavci se organizirajo

Na prvem shodu se jih je pridružil 75% od navzočih

Newark, N. J. — Delavci v tukajšnji Fordovi tovarni ne mislijo vprašati Henryja za dovoljenje, če se smejo pridružiti uniji. Tudi niso čakali pravilnika, ampak se ob prvi priliki zatekli za protekcijo v unijo.

Na prvem shodu, katerega je sklicala Ameriška delavska federacija, se jih je izmed več sto navzočih vpisalo v unijo nad 75%. V tukajšnji tovarni dela okrog 2000 delavcev. Do zadnjega časa je policija zabranila vsako agitacijo pred tovarno.

Restavracije ne smejo pristeti napitnine k plači

Washington. — Restavracije in hoteli in sploh noben delodajalec ne sme pristeti napitnine delavcev k minimalni plači. Je odlok Nirene administracije.

Patriotizem merijo po dolarjih

Ameriški magnatje bodo topili zlato rudo v Kanadi, kjer je višja valuta

Ottawa. — Kanadska vlada je dala ameriškim magnatom dovoljenje, da smejo topiti zlato rudo v Kanadi, kamor jo bodo vozili iz Amerike. Ne samo to: kanadska vlada bo tudi očistila stopljeno rudo v čisto zlato in ga spravila v denar, za kar bo poleg stroškov računala en odstotek.

Vzrok tej transakciji je, ker bodo magnatje dobili skoraj eno tretjino več za zlato kakor v Ameriki. Unča zlata je v Kanadi \$29.50, v Združenih državah pa \$20.

Patriotizem je šel zopet za dolarji, kar med kapitalisti seveda ni nič novega pa bili ameriški ali drugi. Patriotizem velja le za delavske mase.

Porasi prometa na ameriških železnicah

Skupni dohodki 48 železnic v mesecu juliju so znašali \$222,971,000

Washington, D. C. — Veliko porast tovarnega in potniškega prometa na glavnih ameriških železnicah kaže poročilo, ki je bilo pravkar objavljeno in se nanaša na mesec julij. To poročilo pokazuje, da so skupni dohodki 48 železnic v juliju znašali \$222,971,000, ali 21.6% več ko v istem mesecu lanskega leta.

Dalje je razvidno, da so čisti dohodki teh železnic v juliju znašali \$48,177,000 v primeri z \$9,634,000 v istem mesecu lanskega leta, kar pomeni porast za več ko 400 odstotkov.

Baltimore & Ohio železnica izkazuje čistega dohodka \$3,232,308 v juliju in je največji od meseca oktobra l. 1930. Sorazmerno porast dohodkov in prometa izkazuje vse druge večje ameriške železnice.

Tudi brezposelni zahtevajo pravilnik

Albany, N. Y. — Na državni konvenciji brezposelnih je bil izdelan pravilnik, ki določa minimalni življenjski standard oziroma podporo za tiste, ki so brez dela in sredstev. "Pravilnik" bo predložen poleg državnih tudi občinskim vladam.

NAROČNIKOM PROSVETE

Radi praznika Labor Day Prosveta ne izide v ponedeljek, dne 4. septembra.

GREEN ZASKRAJŠANJE DELOVNIKA NA 30 UR

Brez krajšega delovnika armada brezposelnih ne bo dosti znana

Washington. — V vseh glavnih pravilnikih bi morala vlada znižati delovnik na 30 ur na teden, ker drugače ne bodo milijoni brezposelnih nikdar zaposleni. To je stališče Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije.

Za skrajšanje delovnika na 30 ur se je Green posebno boril pri zaslišanju o avtnem pravilniku. In dasi je navajal številke, ki so kazale, da bi s takim skrajšanjem in ob sedanjih višinih produktivnosti dobilo komaj 68,000 od 250,000 brezposelnih avtnih delavcev, je vseeno pogorel s svojo zahtevo.

Avtni magnatje so dobili tako dolg delovnik kot so ga predlagali. Izven sezone bo znašal 35 ur, v sezoni pa 48 ur, kar je majhna razlika med starim in "novim" dealom. V juniju je znašal povprečni delovnik v tej industriji 40.4 ur na teden.

Green je argumentiral, da bi morala vlada znižati delovnik v avtni industriji na 16 ur na teden, če bi ob sedanjih produktivnosti hotela uposliti toliko delavcev kot jih je delalo 1929. In ob enaki produktivnosti in z enakim številom delavcev kot pred štirimi leti, bi 29.2 ur na teden in 51 tednov na leto popolnoma zadostovalo.

Sedanjí pravilnik bo torej le malo zvišal število delavcev v tej industriji. Nad 200,000, ki so si pred štirimi leti služili kruh v njej, bo še vedno čakalo "novega deala" — na cesti.

Green je pogorel tudi s svojo zahtevo glede mezd. Za avtne delavce je zahteval 60 centov minimalne plače, dobili pa so 43 centov. Tudi glede "meritorne" sistema so podjetniki zmagali in bodo delavce lahko še bolj priganjali kakor doslej. Ta bič bodo vihteli posebno nad tistimi, ki se pridružijo uniji.

Priporočna federalizacija vse policije

Grand Rapids, Mich. — Pat Malloy, pomožni justični tajnik, je na tukajšnjem zborovanju organizacije odvjetnikov, American Bar Association, priporočal, da se federalizira vsa policija v Združenih državah. Edino na ta način bo boj proti raketirjem in ugrabiteljem uspešen.

Premogovni pravilnik še vedno na natezalnici

Socialisti in progresivci protestirajo proti monopolu Lewisove rudarske unije in zahtevajo, da ima progresivna rudarska unija v Illinoisu enake pravice. Green pravi, da je članstvo delavske federacije narastlo na šest milijonov. Roosevelt se zanima za Forda

Hitlerjanski teroristi na delu zunaj Nemčije

Ustrelili so ubežnega nemškega profesorja na Češkem. Nova nasilja v Avstriji

Praga, Čehoslovakija, 31. avg. — Profesor Theodor Lessing, ki je pribežal na Češko iz Hanoverja, je bil večeraj misteriozno ustreljen v Marienbadu. Njegov morilec je splezal po lestvi k oknu drugega nadstropja in ustrelil svojo žrtev skozi okno. Domneva se, da je bil nemški fašist.

Inomosti, Avstrija, 31. avg. — Trije hitlerjanci, preoblečeni v uniformo avstrijskih "heimwehrovcov", so večeraj prevarili jetničarja v tukajšnjih zaporih in odpeljali iz ječe Franza Hoferja, voditelja hitlerjskih fašistov na Tirolskem. Posadili so ga v avto in zbežali proti jugu, menda v Italijo. Policija je streljala za njimi.

Dunaj, 31. avg. — Dunajska "Reichspost" poroča, da so se tajni Hitlerjevci v Avstriji urinili v važne poštne in brzojavne službe in tam krajevo pisma in brzojavke. Več teh vohunov je že bilo odkritih in aretiranih.

Dortmund, Nemčija, 31. avg. August Stoecker, katoliški vikar, je bil večeraj obsojen na 16 mesecev zapora na obtožbo, da je v pridigi imenoval nacije "rjavo indijskoga drhal" in rekel, da je znak svastike "poganaki simbol desnokrilnega boljšeizvima". Dalje je bil obtožen, da je rekel v neki gostilni, da so vsi fašistični vodje mentalno abnormalni. Vikar je deloma zanikal krivdo.

"Komunistični" vohun v armadi obsojen na 20 let zapora
Fort Sherman, Panama, Canal Zone, 31. avg. — Robert Osmann, častnik ameriške armade, ki je bil obtožen po antišpionažnem zakonu iz leta 1917 vohunstva v prid sovjetski Rusiji, je bil večeraj spoznan za krivega pred vojnim sodiščem in obsojen na dve leti ječe in v plačilo \$10,000; če ne plača te vsote, se zapor raztegne na 20 let. Obenem je bil Osman nečastno odpuščen iz vojaške službe.

Washington, D. C., 31. avg. — Pravilnik industrije mehkega premoga še vedno mešajo. Vse kaže, da bo pravilnik predložen namesto "v par dneh", kakor je bilo poročano večeraj, šele enkrat po delavskem prazniku Rooseveltu v podpis. Razne "tehnične težave" ga zavlačujejo; te "težave" se največ tičejo izenačbe mednih zneskov od tone v unijskih in bivših neunijskih distriktih.

Ameriška unija za civilne svobodščine v New Yorku je večeraj poslala uradnikom Nire telegram, v katerem protestira proti temu, da bi rudarska unija United Mine Workers of America imela monopol nad vsami polji premoga v Ameriki. Brzojavka zahteva, da mora biti v pravilniku zajamčena enaka pravica priznanja tudi za druge rudarske unije, na primer Progresivno rudarsko unijo v Illinoisu. Telegram so podpisali Norman Thomas, socialistični vodja, Roger Baldwin, Arthur Garfield Hays, Corliss Lamont, William Allen Nelson, dr. Harry Elmer Barnes, Robert Morsa Lowett in Mary E. McDowell.

Predsednik Roosevelt je večeraj telefoniral iz svojega letovišča administratorju Johnsonu, kaj je v Fordovi, ali bo podpisal pravilnik ali ne. Zdi se, da je Rooseveltu zelo ležeče na tem, da pridobi avtnega magnata Forda zlepa za Niro predno nastopi proti njemu zgrda.

V uradnih krogih špekulirajo, da Ford vsekakor pride prostovoljno s podpisom, ker ne bo hotel riskirati vladnega bojkota svojih avtov. Ford ni navajen na konflikt s federalno vlado; s prejšnjimi republikanskimi predsedniki, posebno pa s Hooverom, je bil velik osebni prijatelj. Ford ima čas do 5. septembra, da sprejme pravilnik, toda do danes še vedno molči ko grob.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je povedal poročevalcem, da je kampanja za unioiziranje avtnih tovarn v Detroitu v polnem razmahu. On je osebno brzojavil vsem organizatorjem v avtni kakor v jeklarski industriji, naj hitro organizirajo vse delavce, kajti zakon Nire in pravilnika obeh industrij jamčita za "pravico kolektivnega pogajanja".

Green je dalje povedal, da je v teku velika unijska kampanja v tekstilni in elektrarski industriji. Odkar je Nira v veljavi, je Ameriška delavska federacija pridobila okrog milijon novih članov in danes šteje pet do šest milijonov članov. Nikdar v zgodovini ameriškega delavskega gibanja še ni delavstvo v tolikem številu in s takim navdušenjem stopalo v unijo.

Armada brezposelnih delavcev se je zmanjšala za dva milijona mož in danes šteje še približno enajst milijonov, je rekel Green.

Poljski fašisti razpuščeni

Varšava, Poljska, 31. avg. — Provinčna vlada Gornje Šlezije je odredila razpust poljske nacionalno-socialistične (fašistične) stranke, ki je že vodila teroristično kampanjo proti židom in nemškimi prebivalcem. Poljski fašisti imajo žolte srajce.

Novi tajnik Kontinentalnega kongresa

Chicago. — Dan Donovan, veteran v unijskem gibanju in bivši organizator unije strojnikov, je bil imenovan za glavnega tajnika Kontinentalnega kongresa, za pomožnega tajnika pa Harvey Renfrew.

Hugh S. Johnson, industrijski administrator, je bil prvi, ki je kupil nove poštne znamke z znakom Nire. Prodal mu jih je glavni poštar Farley (na desni).

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POMOŽNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society
Miroslava: na Zdravne drave (Seven Ch...

Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year...

Čena oglasa po dogovoru. - Skopljati se ne
vredajo.
Advertising rates on agreement. - Manu-

Imena vseh članov, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v klepetu, na primer (July 31,
1929), poleg vsakega imena se nastopi po-

Domač drobiž

Obiskovalci razstave
Chicago. - Svetovno razstavo
in urad SNPJ so obiskali:

Fr. Somrak ml. ubit
Chicago. - V četrtek zjutraj
je Prosveta prejela telefonično
poročilo iz Clevelanda, O., da se

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Volilec v svarilo

Hermine, Pa. - Volilec, ki
so se registrirali socialistično v
townshipu Sewickly in okraju
Westmoreland, naj služi v pojas-

Vsled gornjega se daje volil-
cem v omenjenih okrožjih na
znanje, da napišejo na glasovni-

Gornje naj služi volilec v
pojasnilo, da bodo vedeli, če je
kdo nominiran na socialističnem

Socialisti se ne trgajo za služ-
be; oni kandidirajo iz principov.
Ako so izvoljeni, postanejo slug-

Iz tega se vidi, kako potreb-
no je, da pristopite v soc. stran-
ko, v kateri ima človek priliko

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

Chicago. - V sredo je bilo za-
slušanje pred mrliškoogledno
poroto o gangškem umoru Johna
Pipana, tržaškega rojaka in vo-

kuponov in njihovi slugi, ali naj
zavladajo delavci, producenti in
farmerji. Prej ali slej bo prišlo
do tega, ker mora. Spoznali bo-

Po zadnji pelje strma steza,
je precej zaraščena in trnjeva,
obdana z raznimi vadami, amp-

Delavci, ne bodite tirani vaš-
im družinam!
Anton Zornik, 87.

Razločevanje ciljev
Eveleth, Minn. - Marsika-

Sedaj, ko je Hoover izginil iz
politične javnosti ter izgubil
moč, katero je posedoval kot

Tako obnašanje je zahrbtno,
nemoško, hinavščina, ki je ma-
ti vseh slabosti. Ravno to, kar

Urednik, ki je tako plemenit,
da rajši zamoli in prezre slabe

točke javnega delavca, da bi se
ga ne imenovalo "nedostojne-
ža" in si prihrani slabosti za

Ravno tako sedaj hvalijo
Roosevelta po eni strani, po
drugi ga gledajo osupli. Valed

Delavstvo pa noče in ne more
zakrivati slabosti javnih delav-
cev, zato brez strahu izpovedu-

Delavstvo hoče napraviti konec
depresijam, konec neenakosti,
konec gospodarski in ekono-

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Delavstvo ima svojo teorijo,
ki vprašuje: Odkod revščina,
čemu pomanjkanje nam, ki smo

Čikaška razstava: Olive Bor-
den, filmska igralka, v objemu
opice.

streetu "izbral" neko prazno lo-
to in najel delavce, da pričnejo
kopati temelj za njegov "ofic".

Možakar jim je naročil, naj
pridejo naslednje jutro na delo.
In prišli so, njega pa ni bilo ni-

Apeliram na vse rojake, da
pomagajo po svojih močeh, da
se Nira upošteva povsod. Pazi-

Za rojake v Akronu je tudi va-
žno to, da vedo, da vlada posoju-
je na mala posestva. Podrobno-

Labor day piknik waukeganških
socialistov
Waukegan, Ill. - Na Labor
day se vrši piknik socialistov iz

Preklic piknika društva 119
No. Chicago, Ill. - Naznanjam
članicam društva št. 119 SNPJ

LISTNICA UREDNIŠTVA
Cleveland, V. B. - Prosveta
je dosledno zvesta načelom svo-

Cleveland, V. B. - Prosveta
je dosledno zvesta načelom svo-

Cleveland, V. B. - Prosveta
je dosledno zvesta načelom svo-

Hitlerjev program pro-
depresiji
"Zaupanje" je glavna točka
gospodarsko oživljen je Nem-

Berlin. - (FP) - Glavna
črta Hitlerjevega "gospodarskega
programa" je - zaupanje.
se zaupanje povrne v deželo,

Njegova druga točka je
"programa" so delavske kempe
Te kempe se veliko razlikujejo

Do sedaj se je priglasilo
kempe okrog 250,000 brezno-
ne mladine, večinoma fašisti.

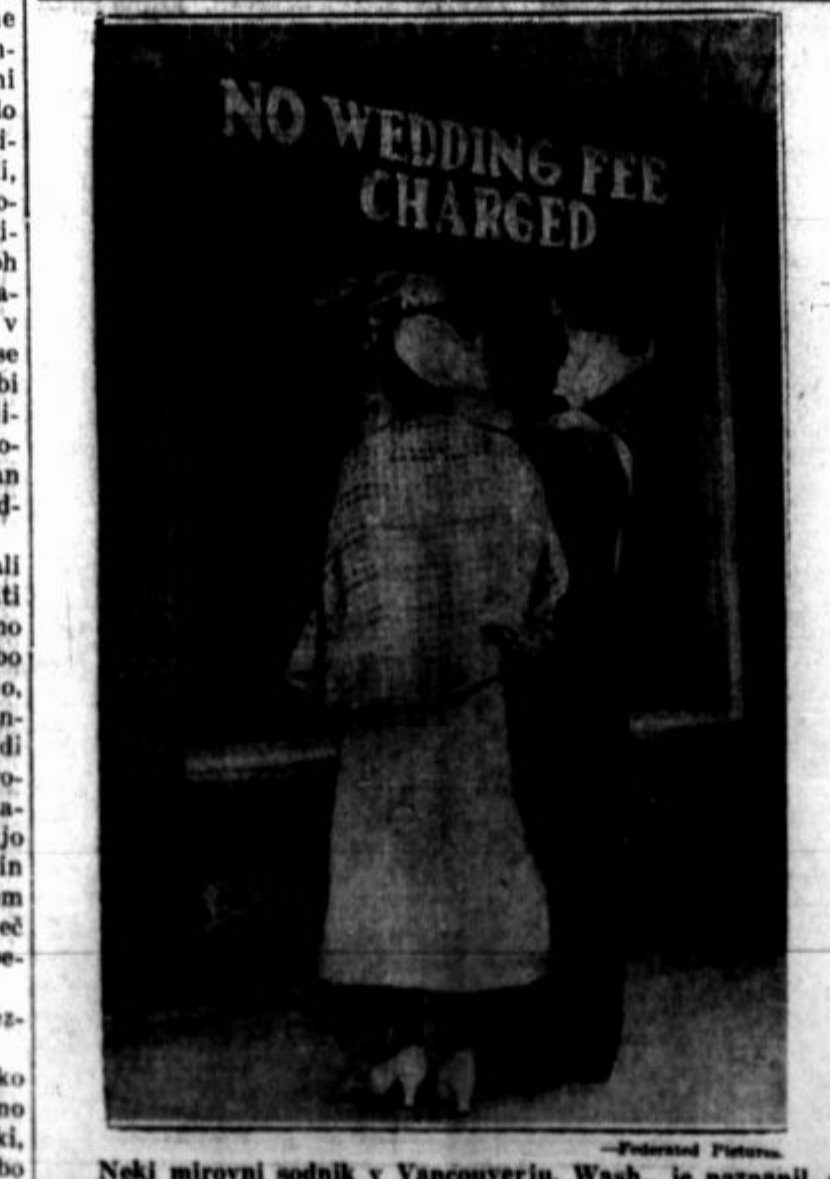
Del teh prostovolcev vlada
šilja tudi na kmete, katerim
čuje subvencije. Pri tem pa

Tretja točka "programa"
pa kreiranje majhnih km
Hitler pravi, da so mesta pre-

V sličnih fantazijah raz-
jo Hitler in njegovi pomočniki
svoj "program" z nacionalisti-

In med tem ko vodilni fa-
razarijo o naseljevanju na
te, še sami niso na jasnom

Medtem pa brezposelnost
ji na isti točki kot je pred t-
vo - revolucije in tudi ni

Neki mirovni sodnik v Vancouverju, Wash., je naznanil, da
bo poročal zaročene pare brezplačno - in odvzel je ves poročni po-
sel ostalim sodnikom in duhovnikom v mestu.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

NEKAJ ŠTEVILK O RUDARSKIM BEDI

Ljubljana, 14. avg.
 Rudarjev in brezposelnih v rudarskih revirjih je uradna komisija storila in storiti je to, da je zbrala številke o položaju zahtevnih rudarjev (ki so prav za 50 odstotno brezposelni). To je edina štetila smo že nekaj teh številke, kar naj jih nastejemo še in po teh številkah sodite, koliko naši premogovni

brezposelnih družin. Uradna komisija v Zagorju, Ržiše, Kotarje, Hrastrnik (133, Hudi jami 90, v Senjaku, Rajhenburgu 87, in 20. V vseh revirjih torej 830 rudarjev, ki so delali, a imajo žene in

otroke (le kako so živeli!). Za ekstenzivni rudarske družine na 600 Din. Če bi tem brezposelnih rudarjem z družinami na mesec pol zneska, to bi bilo na mesec ali na leto 3 Din. Nad polovico teh podpornikov odpadli na Zagorju je beda najhujša.

Zaradi komunistične propagande sta bila pred velikim sodnim senatom v Ljubljani obsojena dva mlada rudarja iz Lok pri Zagorju, eden na 2 meseca, drugi na 4 meseca strogega zopora. V čem je bila ta komunistična propaganda? Razširjala sta razno komunistično tajno literaturo, predvsem tajen letak "Delovnemu ljudstvu trboveljskih revirjev." Letak je pisal o izkoriščanju Trboveljske premogovne družbe. To agitacija proti tej odiralski družbi, se smatra pri nas za protidržavno propagando. Oba branilca obtožencev sta se zelo zavzemala za oba obtoženca, kazala na nečloveško postopanje omenjene družbe ter predirala za oprostitev. Oba pa sta bila obsojena. Proti bogatim podjetjem ne smeš agitirati.

Ovaduštvo ali služba?—V Trziču imajo meščansko šolo, njen ravnatelj je Albin Lajovic iz znane litijske družine (brat komponista Lajovica, ki je nehal komponirati in piše rajši na svojo učeno članke za "Jutro"). Ta Lajovic je poslal okrajnemu glavarju v Kranju seznam tržiških državnih nameščencev ter pri vsakem zapisal tudi njih politično življenje. Dajal je ocene: kdo je dober in kdo slab državljan, kdo je za režim, kdo je opozicionalec. Glede 15 tržiških državnih uradnikov je zapisal v tem seznamu, da kažejo pri vsaki priliki "nerazpoloženje proti državi". Tako je ocenil tudi kaplana Viktorja Zakrajška. Ta pa je Lajovica zaradi tega tožil, češ, da ga s takimi denunciacijami spravlja ob ugled. Sodišče je razpravljalo o tej zadevi.

Požar v Predoslju.—V Predoslju pri Kranju je posestniku, žagarju in mlinarju pogorelo gospodarsko poslopje do tal. Zgorela je vsa kрма, drva, orodje in vozovi ter je škoda za nad 70,000 Din.

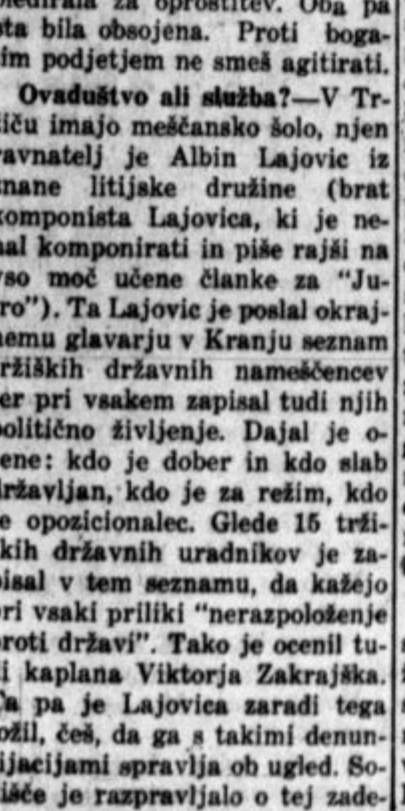
vi: obtoženi Lajovic se je zagovarjal, da je sestavil seznam kot tajnik državne stranke in sicer po naročilu in navodilu kranjskega poslanca Lončarja, hotelirja v Trziču in predsednika krajevne organizacije državne stranke. Zaradi tega tu ne gre za denunciacijo in obrekovanje, storil je le svojo službeno in patriotično dolžnost. Tožitelj Zakrajšek pa je dejal, da je vseeno ali je ovaduštvo službeno ali neslužbeno, bil je obrekovan in zahteva od sodišča zadoščenje. Sodišče se je postavilo obtoženču ob stran ter ga oprostilo, češ, da je delal obtoženec v obrambo višjih interesov, ne pa iz zlobnosti. Ovaduštvo se loči od ovaduštva: imamo ovaduštvo iz rodoljublja, ki je nekaznjivo in celo zaslužno, in imamo ovaduštvo, ki je izvršeno iz zlobe. To je kaznjivo. Ali bodo Lajovičeve negativne ocene koristile ali škodovala, je drugo vprašanje. Na to vprašanje sodišče ni odgovorilo.

Velik požar v Žužemberku
 Dne 12. septembra popoldne okoli treh je izbruhnil v Žužemberku ogenj, ki je bil velika nevarnost za ves trg. Ogenj se je naglo razširil na 11 objektov ter je povzročil okrog pol milijona škode.

Nastal je ogenj v gospodarskem posloju posestnika Feliksa Glihe. Na podu je bilo deset vozov sena in slame, poslopje samo pa krito s slamo — in tako je ves objekt v nekaj trenutkih bil kakor ogromna goreča baklja. V svo naglice se je ogenj razširil na sosedna poslopja posestnikov Janeza Novaka, Ivana Vehovca, Jožefe Košičkove, Petra Okorela in Leopolda Pašarja, najprej na gospodarska, potem pa tudi na stanovanjska poslopja. V pol ure se je zbralo v Žužemberku 13 motornih brigad raznih gasilnih društev (Novo mesto, Stična, Dvor, Zagradec, Vavta vas, Smihel, Muljava itd.) ter začeli sipati na gorečo hišo vodo iz vodnjakov in Krke. Kmetje so naglo pogrnili živino iz hleva ter z nosili opravo iz hiš. Če bi Vehovčevo gospodarsko poslopje ne bilo zidano, bi se ogenj gotovo razširil tudi čeznjo na druga poslopja proti sodišču. Po nekaj urah huđega deja je uspelo gasilcem rešiti pogorelec deloma hiše (nekatero so samo ožgane in vsem je zgorela le streha), dočim so gospodarska poslopja pogorela do tal. Druga nevarnost so bili cigani, ki so se mudili v bližini pa so hoteli izkoristiti vaško zbežnost za svojo krajo. Pa so jih orožniki polovili ter vtaknili v zapore. Vsa škoda znaša najmanj pol milijona dinarjev, zavarovani pa so bili pogorelci le malo. Kako je ogenj nastal, ni znano. Mogoče je kdo odvrgl cigareto, ki je v dobi mlache in suše lahko našla dobro netivo.

Požar v Predoslju.—V Predoslju pri Kranju je posestniku, žagarju in mlinarju pogorelo gospodarsko poslopje do tal. Zgorela je vsa kрма, drva, orodje in vozovi ter je škoda za nad 70,000 Din.

Revolucija na Kubi: Machadovi policisti, imenovani "La Porra," so izžvali največ ljudske jeze in povzpeli vstajo. Na sliki so "porristi" z mrtvim dijakom, ki so ga ubili.

Revolucija na Kubi: Machadovi policisti, imenovani "La Porra," so izžvali največ ljudske jeze in povzpeli vstajo. Na sliki so "porristi" z mrtvim dijakom, ki so ga ubili.

Unija zmagala pri volitvah v Readingu
 Nogavičarji so se z veliko večino izrekli proti kompanijskim unijam.
 Reading, Pa. — Prve volitve na podlagi industrijskega zakona so rezultirale v veliki in značilni zmagi za unijo.
 S štirim proti enemu so delavci, ki so uposleni v 42 nogavičarskih tovarnah v tem okraju, odločili, naj jih reprezentira Ameriška federacija nogavičarskih delavcev pri vseh pogajanjih z delodajalci.
 Volitve so se vršile pod nadzorstvom narodnega delavskega odbora in pokazale so, da se umijski voditelji niso motili, ko so trdili, da bodo nogavičarji odglasovali z veliko večino proti kompanijskim unijam, katere so jim skušali tovarnarji vsiliti, pri tajnih in svobodnih volitvah.
 Glasovanje je bilo tajno in pod vodstvom reprezentantov narodnega delavskega odbora in sodnika N. P. Schaferja. Odbor so tvorili reprezentante delodajalcev in delavcev ter načelnik, ki ga je izbralo sodišče.
 Delavcem sta bili dani na izbiro dve listi kandidatov. Na eni so bila imena kandidatov, katere so nominirali reprezentanti unije in je nosila podpis predsednika federacije, na drugi pa so bila imena kompanijskih kandidatov.
 Vse tovarne, kjer so sedaj vršile volitve, so počivale več kot dva meseca zaradi stavke, dokler ni narodni delavski odbor prisilil nogavičarje in delodajalce na sprejetje premirja. Delodajalci so prej vedno trdili, da nogavičarji ne marajo unije, toda volitve, pri katerih so se delavci izrekli z veliko večino proti kompanijskim unijam, so odstranile vsak dvom v tem oziru.

Kanadski železničarji se združili
 Ustanovili so skupno federacijo, ki bo delovala za njih ekonomske, industrijske in politične interese.
 Montreal, Kanada. — Na konferenci voditeljev vseh železničarskih unij v Kanadi, ki se je vršila zadnji teden v tem mestu, je bila ustanovljena skupna federacija, ki sliči Asociaciji železničarskih voditeljev v Združenih državah, v katero spada vseh 22 železničarskih unij.
 V preteklosti kanadski železničarji niso imeli nobenih medsebojnih zvez, v bodoče pa bodo pod okriljem nove federacije skupno nastopali v mednih pogajanjih in pred postavodajnim zbornicam. Do tega koraka je voditelj železničarjev privedel v veliki meri poskus za nove redukcije in pa skušnje skupnega nastopanja v zadnjem zasedanju parlamenta.
 V tem zasedanju je bilo železniško vprašanje med najvažnejšimi. Komisija, ki se je bavila

Morilec hrvatskega trgovca izpuščen iz zopora
 Uniontown, Pa. — Sodišča običajno obsodijo rudarje, ki so militantno aktivni v piketnih vrstah, na tri do šest let zopora, toda John Yoder, šerifski deputij v službi Pittsburgh Coal Co., ki je ustrelil Mika Filipoviča, hrvatskega trgovca, v juniju leta 1931 in je bil spoznan krivim ter obsojen na dve leti zopora, je že dobil svobodo. Zdravniki, naklonjeni Pittsburgh Coal Co., so namreč podali izjavo, da Yoder trpi na poškodbah hrbtenice, katere je dobil pri igranju žoge, nakar je bil izpuščen iz zopora. Ernest Barnes, rudarski nadzornik pri Pittsburgh Coal Co. in sedem drugih pobožnikov, ki so bili tudi obtoženi umorov za črna rudarske stavke, je bilo na sodišču oproščenih.
 Filipović je bil ustreljen, ko je stal pred svojo trgovino, na katero so pobožniki otvorili ogenj brez vsake provokacije.

"Odpoklic" milvaškega župana padej v vodo
 Milwaukee, Wis. — Kampanja milvaških kapitalistov, ki so pod masko "organizacije davkoplačevalcev" agitirali za odpoklic socialističnega župana Hoana, se je izjalovila. Voditelji odpoklicne kampanje so zadnje dni sami umaknili petico in podpisali za odpoklicne volitve, ki naj bi bile v prihodnjem novembru. Prejaka ta petice je namreč odkrila celo vrsto sleparij in lažljivih pretvez, s katerimi so lovili podpise — in da se izognejo blažati, so sami zavrgli petico. Za vzrok odpoklica so navajali, da je župan Hoan zakrivil zvišanje davkov.

Slovenska Narodna Podporna Jednota
 Ustanovljena 9. aprila 1904
 2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904
GLAVNI ODBOR S. N. P. J.
 UPRAVNI ODBEK:
 VINCENT CAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 LAWRENCE GRADISHEK, tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 ODBORNICI:
 FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik... 996 E. 74th St., Cleveland, O.
 JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik... 1198 E. 170th St., Cleveland, O.
 GOSPODARSKI ODBEK:
 MATH PETROVICH, predsednik... 505 E. 140th St., Cleveland, O.
 ANTHONY CVETKOVICH... 983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
 JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
 POROTNI ODBEK:
 JOHN GORŠEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
 ANTON ŠULAR... Box 27, Arma, Kans.
 JOHN TRCELJ... Box 257, Strabane, Pa.
 FRANK PODBOJ... Box 61, Parkhill, Pa.
 FRANK BARBICH... 1216 E. 176th St., Cleveland, O.
 NADZORNI ODBEK:
 FRANK ZAITZ, predsednik... 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
 FRED MALGAI... 35 Central Park, Foru, Ill.
 JACOB AMBROZICH... 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

Delavske zborovanje na jugozapadu
 "Taborevanje" se bo vršilo koncem tedna v Coloradu
 Denver, Colo. — V Pine Crestu, v bližini Colorado Springsa, se bo od 1. do 4. septembra vršilo veliko delavsko "taborevanje", na katerega pridejo socialisti, unionisti, tehnokrati in drugi iz petih držav jugozapada.
 Kljub veliki razdalji se pričakuje velike udeležbe. Iz Nove Mehike pride več trukov socialistov in drugih, prav tako iz Nebraska, Utaha, Wyominga in Colorada. Glavni govornik bo Oskar Ameringer.
 Ta "encampment" ali taborevanje sklicujejo socialistična stranka, Kantinentalni odbor tehnokratov in Kontinentalni kongres iz držav Skalnatega gorvoja. Na programu so poleg govorov in diskuzij tudi zabavne točke.
 Po vojni je to prvo taborevanje na jugozapadu. Dokler je bilo socialistično gibanje močno, so se vršila v raznih krajih dežele in so postajala bolj in bolj privlačna. Posebno na jugozapadu so se jih udeleževali tisoči farmarjev in delavcev. Sklicatelji pravijo, da taborevanje zopet postane vsakoletna institucija v tem delu dežele in bodo o tem tudi diskuzije.

Richberg se pripravlja na branitev Nire
 Washington. — Domnevajoč, da bo prej ali slej prišlo do sodnijskih bojev o NIRE, se njen glavni pravdni svetovalec Donald Richberg že sedaj pripravlja na obrambo. Njegov štab zbira podatke in snuje formule za njeno obrambo pred sodišči.
 To dela na domnevi, da bodo šli podjetniki prej ali slej na sodišče in skušali zakon razveljaviti, češ, da je protiususten.

Vlada odklonila posojilo železnici
 Washington. — Meddržavna trgovinska komisija je zavrnila prošnjo Northern Pacific železnice za vladno posojilo v znesku enega milijona dolarjev radi nezadostnih garancij. To železnico kontrolirajo Van Swingerjevi interesi, a katerimi stoji Morganova hiša. Vladno posojilo je že prej dvakrat dobila. Po tej odklonitvi so bondi Northern Pacific takoj padli a \$100 na \$83.75.

Telefonisti se organizirajo
 Boston, Mass. — Telefonisti v tem mestu so organizirali unijo, ki je dobila ime United Telephone Operators of America. Organizacija se namerava pridružiti Ameriški delavski federaciji in je zprosila za čarter.

dalj časa z njih problemi, je priporočala važne spremembe v upravi vladne železnice. S skupnim nastopom vseh unij je bilo prepričeno, da parlament ni toliko gasil po interesih železničarjev kot je priporočala komisija.
 Od tedaj so se železnice vrgle na posamezne unije in skušale izvesti nove redukcije ter izvajati druge ugodnosti zase in na škodo delavcev. Ta nankok je železničarje še bolj zblizal in rezultat je skupna federacija vseh 22 unij, ki imajo v Kanadi okrog 200,000 članov.
 Federacija bo delovala na slični način kot asociacija ameriških železničarskih voditeljev, ki se je posebno v tej krizi iskazala za izredno efektivno organizacijo. S skupnim nastopom vseh železničarskih unij so bile prepričene večje redukcije in pred kongresom so železničarji izvajali važne protekcijske določbe in močno vplivali na vso posredno in neposredno delavsko zakonodajo.

Odpuščen iz zopora
 Uniontown, Pa. — Sodišča običajno obsodijo rudarje, ki so militantno aktivni v piketnih vrstah, na tri do šest let zopora, toda John Yoder, šerifski deputij v službi Pittsburgh Coal Co., ki je ustrelil Mika Filipoviča, hrvatskega trgovca, v juniju leta 1931 in je bil spoznan krivim ter obsojen na dve leti zopora, je že dobil svobodo. Zdravniki, naklonjeni Pittsburgh Coal Co., so namreč podali izjavo, da Yoder trpi na poškodbah hrbtenice, katere je dobil pri igranju žoge, nakar je bil izpuščen iz zopora. Ernest Barnes, rudarski nadzornik pri Pittsburgh Coal Co. in sedem drugih pobožnikov, ki so bili tudi obtoženi umorov za črna rudarske stavke, je bilo na sodišču oproščenih.
 Filipović je bil ustreljen, ko je stal pred svojo trgovino, na katero so pobožniki otvorili ogenj brez vsake provokacije.

"Odpoklic" milvaškega župana padej v vodo
 Milwaukee, Wis. — Kampanja milvaških kapitalistov, ki so pod masko "organizacije davkoplačevalcev" agitirali za odpoklic socialističnega župana Hoana, se je izjalovila. Voditelji odpoklicne kampanje so zadnje dni sami umaknili petico in podpisali za odpoklicne volitve, ki naj bi bile v prihodnjem novembru. Prejaka ta petice je namreč odkrila celo vrsto sleparij in lažljivih pretvez, s katerimi so lovili podpise — in da se izognejo blažati, so sami zavrgli petico. Za vzrok odpoklica so navajali, da je župan Hoan zakrivil zvišanje davkov.

Delavske zborovanje na jugozapadu
 "Taborevanje" se bo vršilo koncem tedna v Coloradu
 Denver, Colo. — V Pine Crestu, v bližini Colorado Springsa, se bo od 1. do 4. septembra vršilo veliko delavsko "taborevanje", na katerega pridejo socialisti, unionisti, tehnokrati in drugi iz petih držav jugozapada.
 Kljub veliki razdalji se pričakuje velike udeležbe. Iz Nove Mehike pride več trukov socialistov in drugih, prav tako iz Nebraska, Utaha, Wyominga in Colorada. Glavni govornik bo Oskar Ameringer.
 Ta "encampment" ali taborevanje sklicujejo socialistična stranka, Kantinentalni odbor tehnokratov in Kontinentalni kongres iz držav Skalnatega gorvoja. Na programu so poleg govorov in diskuzij tudi zabavne točke.
 Po vojni je to prvo taborevanje na jugozapadu. Dokler je bilo socialistično gibanje močno, so se vršila v raznih krajih dežele in so postajala bolj in bolj privlačna. Posebno na jugozapadu so se jih udeleževali tisoči farmarjev in delavcev. Sklicatelji pravijo, da taborevanje zopet postane vsakoletna institucija v tem delu dežele in bodo o tem tudi diskuzije.

Richberg se pripravlja na branitev Nire
 Washington. — Domnevajoč, da bo prej ali slej prišlo do sodnijskih bojev o NIRE, se njen glavni pravdni svetovalec Donald Richberg že sedaj pripravlja na obrambo. Njegov štab zbira podatke in snuje formule za njeno obrambo pred sodišči.
 To dela na domnevi, da bodo šli podjetniki prej ali slej na sodišče in skušali zakon razveljaviti, češ, da je protiususten.

Vlada odklonila posojilo železnici
 Washington. — Meddržavna trgovinska komisija je zavrnila prošnjo Northern Pacific železnice za vladno posojilo v znesku enega milijona dolarjev radi nezadostnih garancij. To železnico kontrolirajo Van Swingerjevi interesi, a katerimi stoji Morganova hiša. Vladno posojilo je že prej dvakrat dobila. Po tej odklonitvi so bondi Northern Pacific takoj padli a \$100 na \$83.75.

Telefonisti se organizirajo
 Boston, Mass. — Telefonisti v tem mestu so organizirali unijo, ki je dobila ime United Telephone Operators of America. Organizacija se namerava pridružiti Ameriški delavski federaciji in je zprosila za čarter.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

— Povabim vas v voz, gospod . . .
— Pavel Gorjup, medicincec, se je predstavil. Z veseljem sprejemam vašo ponudbo!
Sedel je na kamen kraj Ane in kmalu sta bila v živahnem razgovoru.
— Studiram drugo leto medicino. Vsake počitnice napravim daljši izlet. To pot sem bil na morju, seveda peš. Tako si prihranim denar za študij, pa tudi veselje meko potovanje. Človek dobera spozna kraje, ljudstvo, floro, večkrat sedem na kak voz, danes pa imam izredno srečo: avto in lepo plemenito gospo. Kaj hočem še več?
Ves je plamtel življenja, resničnosti, podjetnosti in mladosti. Bil je res mlad, mišičast in ožgan, kakor da sta si s solncem brata.
Šofer je kmalu popravil nedostatek, popravil orodje in pogнал motor. Darinka se je prebudila in je hotela sedeti z Bogdanom poleg koferja. Ana in medicincec sta udobno sedela zadaj. Motor je besneče brnel po strmini, dokler se ni spustil voz nizdol k Moravicem in dalje skozi šume proti Metliki.
— Takole je prijetno potovati! je dejal Gorjup.
— Da, je dejala Ana. Takole se voziti v lepi dan, skozi tihe, romantične kraje, na nič drugega misliti kakor na željo, čim več videti, ah, nebeško je to. Nisem si mislila, da je tako prijetno.
— Ali ste prvič na takšnem potovanju?
— Prvič na potovanju zaradi potovanja samega. Kadar se vozi človek po opravkih, ima mnogo skrbi. Potovanje zaradi potovanja pa je užitek.
Spotoma je zvedela, da študira Gorjup v Ljubljani in da je reven kot miš. Doma ima mater — vdovo, ki ga ne more preživljati; zategadelj se sam toleče skozi življenje.
— Gre! ji je pravil. Človek mora imeti le trdno voljo in neomahljiv poslednji cilj pred seboj. Včasih sem lačen, a zato drugokrat prijetno sit. Ubijati se moram s tepci meščanskih družin, semtertja je treba ponižnosti in nekoliko hinavstva, da se prerine človek skozi najhujše dni.
— Res, imeti morate zelo trdno voljo, je dejala Ana. Jaz ne bi zmogla tega. Ne vidim v življenju toliko lepega, da bi se zaradi tega lepega izpostavljala tolikšnim naporom.
— Gospa, je vzkliknil Gorjup, kaj naj bo lepšega za vas: bili ste ves mesec na morju, stanovali ste v hotelu in imeli tam dovolj vsega, česar ste si pozeleli, potujete v avtomobilu, vidim vašo otroka, lepa, zdrava, v mestu imate svojo vilo, vrt?
— Tedaj mislite, da je to višek sreče? Da je to vse, kar more človek v življenju doseči?
— Ne, tega ne trdim, ampak če gledam vse to z mojega položaja? Gospa, vi niste bili nikoli lačni. Toda le lačen človek ve in si lahko misli, da je bogat človek srečen. Vsaj sit je vedno!
— To vam verjamem. Verjemite pa tudi vi meni, da je sit človek prav tako lahko zelo ne-srečen.
— Tedaj, gospa, sklepam, da je v vašem življenju vrzel, ki vam kali zadovoljstvo?
Ana je gledala v tega fanta z očmi ženske, ki je pozabila dolgo vrsto predsodkov. Zasačila se je v želji, ki nikakor ne bi smela zajeti njenih misli, toda se uživala v živost trenutka in naključja ter se radovala bližine mladega, sočnega človeka.

Spodaj ob Kolpi je stalo mnogo ženak do pasu v vodi; prale so lan. Poldne je že skoraj bilo. Onkraj mostu kraj Metlike je velela Ana ustaviti voz. Z medicincem sta odšla na most gledat te čudne perice. Vročje je bilo; zrak nad vodo je kar utripal in zdaj, ko ju ni hladila sapa voznje, sta bila takoj potna po obrazu.
— Gospa, je dejal, Kulpa je izredno topla voda. Pojdimo se kopat!
Bogdan je radostno zavriskal in zdirjal k vozu po Darinko.
— Imenitno! je dejala veselo Ana. Toda plavati ne znam.
— Voda ni globoka. Sicer pa, gospa, dober plavec sem. Naučim vas!
— Zakaj ne? se je smejala Ana. Koliko zahtevate za takšne vodne instrukcije?
— Gospa, za honorar se bova dogovorila.
— Dobro! Upam, da Vaše zahteve ne bodo previsoke?
— Ali pa!
— Nič se ne bojim. Dobra plačnica sem!
Šofer je zapeljal avto v vrbovo senco. Ana si je v vozu oblekla kopalni triko, ki se je tesno oprijemal njenega telesa, si poiskala v kovčegu gumasto čepico, nataknila pletene, rdeče copatke in stopila v solnce. Otroka sta že bila z Gorjupom v vodi. Šofer je šel na most, se naslonil na ograjo in občuoval perice, ki so imele do pasu zavihana krila.
Gorjup je stal v senci pod mostom in gledal v Ano, ki je stala na bregu v solncu. Njeno krepko, polno telo je plامتelo zdravja in ženskosti. Počasni je stopila v vodo ter si zmčila vrat in roki.
Bila je vesela. Zaželela je živeti nekaj trenutkov kot otrok. Pobrjala je v vodi velik kamen in ga vrgla v vodo pred Gorjupa, da ga je pobrizgala do glave.
— Haha! se je smejala, ko se je otrsela vode. Kako se boji!
— Pridite sem pod most, se je smejal medicincec, tu je globlja!
— Dajte mi roko! ga je prosila.
Prijel jo je za roko in vedel pod most, kjer je bila voda visoka čez pas. Potopila se je do vratu in poskušala plavati. Toda vsakikrat se je hotela potopiti, če je poskusila dvigniti nogi. Razposajeno se je premetavala po vodi, škropila okoli sebe in se smejala kakor že dolgo ne.
Gorjup se je lovil z očmi, bila je v teh trenutkih silno mladostna in razigrana. Obotavljal se je.
— Naučite me plavati, kakor ste obljubili! mu je zaklicala.
Plaval je k nji in jo prijel okoli pasu.
— Spustite se! je dejal.
Njeno telo se je obesilo na njegove roke in zdaj se je brez skrbi spustila s tal.
— Držite me, dobro me držite! je klicala in mahala z nogami po vodi.
Onkraj mostu, kjer je delala reka oster ovinek, jo je za hip spustil. Dva, tri metre je sama obvisela nad vodo in je bila vsa srečna nad uspehom.
— Izboren učitelj ste! Honorar vam ne ulde, mu je dejala.
Pavel Gorjup se je dotikal z rameni. Bil je mlad, goreč, poln ognjevitosti. Drzno jo je stisnil k sebi in jo poljubil.
— Honorar, gospa! je dahnul.

(Dalje prihodnjik.)

Kdo more biti deportiran?

Lahko se reče, da je priseljencec v prvih petih letih svojega bivanja v Združenih državah tukaj na poskušajo. Ako mine ta doba, ne da bi prišel v težave s priseljeniško oblastjo, mu ni treba več imeti skrbi glede deportacije. Seveda nekateri priseljenci morejo biti deportirani vsak čas ne glede koliko časa se tukaj nahajajo. Ali to so le osebe, ki so bile kaznovane kot zločinci neke vrste ali pa taki, ki se priznavajo za pristaše političnih programov, ki se tukaj smatrajo kot nevarno radikalni. Poleg tega je treba vedno imeti v vidu, da vsi, ki so prišli nepostavno po 1. juliju 1924, oziroma ki so po tem dnevu bili pripuščeni za začasno bivanje, ali so tukaj nepostavno ostali, morejo biti deportirani vsak čas brez ozira na to koliko let se tukaj nahajajo.
Ali kdor je prišel sem postavno, se v glavnem nima bati deportacije po preteku prvih petih let po svojem prihodu. Ali treba je poudarjati, da to pomenja pet let po zadnjem prihodu. Kar se tiče deportacije, odsotnosti iz Združenih držav, pa naj bo še tako kratka (na pr. le izlet v Kanado), izbrisi prehodno bivanje in deportacijska doba začne znova ter traja pet let po zapetnem prihodu v Združene države. Na pr. vsakdo, ki postane blazen tekom prvih pet let po prihodu, je podvržen deportaciji, razun ako

more dokazati, da vzrok umobolnosti sega v dobo po prihodu v Ameriko (kar se le izjemoma more dokazati). Pred kratkim je priseljeniška oblast ukazala deportacijo neke Norvežanke, ki je bila prišla v Združene države kot otrok pred kakimi dvajsetimi leti, se je tukaj poročila in je bila mati tukaj rojenih Amerikancev. V zadnjem letu pa, ko je pokazala znake umobolnosti, jo je soproj poslal na Norveško, češ, da ji bo tamošnje podnebje pomagalo. Povrnila se je zopet v Združene države in je bila tu internirana v umobolnico. Ker ni minulo pet let po njenem zadnjem prihodu v Združene države, je bilo uvedeno deportacijsko postopanje. Doseđaj pa ni bila še deportirana, ker norveški konzul po tolikih letih noče priznati njenega norvežanskega državljanstva in zato noče izdati norveškega potnega lista.
Osnovni priseljeniški zakon od 1. 1917 določa, da inozemec, ki spada v eno ali drugo vrsto, ki so po zakonu izključene, ali je bil vendarle pripuščjen bodisi radi pogreška s strani priseljeniške oblasti ali radi drugega vzroka, more biti deportiran tekom petih let po svojem prihodu, ako kasneje priseljeniška oblast izve, da je dotičnik tak, da sploh ne bi smel biti pripuščjen. Druga določba tega zakona določa deportacijo vsakega inozemca, ki je tekom prvih let padel na breme javnega dobrodelstva, razun ako more dokazati, da je vzrok njegovega siromastva nastal po

njegovem prihodu. Kar se tiče inozemcev, spadajočih v prvo skupino, deportacijsko postopanje mora biti uvedeno tekom prvih petih let in ne kasneje. Kar se tiče druge skupine, morajo pasti na breme javnega dobrodelstva (public charge) tekom prvih petih let, ali deportacijsko postopanje more biti uvedeno vsak čas kasneje, ko oblast izve, da se je to zgodilo. Dejanski pa, ako je bil inozemec na primer oskrbljen brezplačno v javni bolnišnici tekom prvih petih let po svojem prihodu, ali to dejstvo pride na znanje priseljeniške oblasti šele recimo sedmo leto po njegovem prihodu in se izkaže, da je inozemec med tem bil v stanu vzdrževati samega sebe, tedaj ni verjetno, da bo priseljeniška oblast uvedla deportacijsko postopanje proti njemu.
Zakon izključuje brez izjeme vse priseljence, ki so umobolni, slaboumni, epileptični itd., kakor tudi osebe, ki imajo tuberkulozo ali trpijo na kaki nalezljivi bolezni. Ako je bil nekdo tak vendarle pripuščjen pomotoma, je kljub temu lahko deportiran tekom petih let, ako stvar pride na znanje priseljeniške oblasti. Te stvari navadno prihajajo na dan vsled tega, če je bil kdo oskrbljen v javni bolnišnici in tako postal "public charge". Slaboumen otrok, ki je bil interniran v javen zavod, je podvržen deportaciji iz obeh vzrokov (ker je bil slaboumen ob svojem prihodu in ker je padel na breme javnega dobrodelstva).

Ako je tak slaboumen otrok premožnih staršev, ki ga ne bi postavili v javno bolnišnico, otrok sicer ne bi postal "public charge", ali bi bil vendarle podvržen deportaciji tekom prvih let po prihodu, ako bi priseljeniška oblast doznala na kak način (recimo potom šolskih oblasti) o njegovi slaboumnosti.
Iz tega, kar smo zgoraj navedli, je razvidno, da brezplačna bolnišnična oskrba, ki se po-pojnoma ali deloma vzdržuje iz javnih skladov, utegne podvreči inozemca nevarnosti deportacije, ako ni minulo še pet let po zadnjem prihodu v Ameriko. Tak in o z e m e c je postal "public charge" kakor se temu pravi. Zakon pa napravlja izjemo za one, ki morejo dokazati, da so postali "public charge" iz vzroka, ki je nastal po zadnjem prihodu. To je brezplačno porodno oskrbo v javnem zavodu, ne da bi se podvržla nevarnosti deportacije. Niti inozemec, ki bi bil sprejet v javno bolnišnico radi poškodbe v kaki nezgodi ali radi pljučnice, ne bi bil podvržen deportaciji. Ako ta brezplačna bolniška oskrba prinaša na dan znake tuberkuloze ali umogolnosti ali kake druge bolezni, glede katere se sme smatrati, da vsaj prvotni vzroki so obstojali pred prihodom, potem seveda bi bil inozemec podvržen deportaciji.
Leta 1925 so začeli pregledovati inozemce že doma na ameriškem konzulatu mesto še le ob prihodu v Ameriko. Onega leta so bili zdravniki ameriškega zdravstvenega urada odposlani v ameriške konzulate na Angleškem in Irskem v svrhu, da natančno pregledujejo vse inozemce, ki zaprosijo za priseljeniško vizo. Nedvomno je bilo to toliko v korist oblastem, kolikor tudi priseljencem, ki jim ni bilo več treba tvegati možnosti brezuspešne vožnje v Združene države. Zato je bil sistem razširjen tudi na druge dežele, ne pa na vse (na pr. ne v Jugoslavijo). Ta sistem je znatno znižal število onih priseljenecv, ki so izključeni ob prihodu v Združene države.
Končno naj navedemo sledeči dogodek, ki pokazuje, kako more malenkostna bolezen dovesti do deportacije. Nekdo je prišel v Californijo 1. 1923. Prihodnje leto so prišli za njim žena in trije otroci. L. 1925 je radi neke manjše bolezni v grlu postal pacijent (brezplačno) bolnišnice v Los Angelesu. Med tem je njegova družina dobivala javno podporo. Deportacijsko postopanje je bilo uvedeno proti njemu in družini, češ, da so ob svojem prihodu bili "likely to become public charge" in so morali za to biti izključeni. Vložil je pri-ziv na sodišče, ali bil je odbit. Sodišče je ugotovilo, da je bil pred svojim prihodom operiran radi hernije in da zato je bil ob prihodu take vrste, ki utegne pasti na breme javnega dobrodelstva.
Seveda niso sodniki vedno tako neliberalni, kajti drugače bi bili skoraj vsi inozemci, ki dobivajo brezplačno oskrbo v javni bolnišnici tekom prvih petih let, podvrženi deportaciji. Navadno le tedaj, ako se izkaže, da tak inozemec je splošno "undesirable", se izvršuje zakon v polni strogosti.—FLIS.

Harold Ickes (na levi), tajnik notranjih zadev, ki obil uposilev 18,000 delavcev v New Yorku na podlagi feder posojila \$42,200,000 za javna dela. Ampak v mestu New je okrog milijon delavcev brez dela.

Univerzitetni profesor — "dekle za vse"

Originalno privatno življenje angleškega učenjaka

Profesor Heath, docent za filozofijo na univerzi Swansea ni le izvrsten strokovnjak, marveč tudi neprekosljivo "dekle za vse". Kdor ne verjame, naj bere naslednje vrste:
Profesor sam oskrbuje svoje gospodinjstvo, pospravlja, pomete, kuha, pomiva, pere in šiva, krpa nogavice, lika parkete, — skratka opravlja vsa domača in nedomača dela. A motil bi se, kdor bi mislil, da dela profesor to iz skoposti ali iz ljudomilosti. Kaj še! moč je oženjen. Ima zelo čedno ženo in jo tako ljubi, da ji brani kakršnokoli gospodinjstvo udeleževanje. Zato se je takoj po poroki odločil, da bo vsa dela opravljal sam.
Nedavno je bilo v Oxfordu zborovanje društva za socialno higieno. Tam je prof. Heath razkril način svojega življenja ter je seveda takoj postal junak dneva in senzacija za vse zborovalce. Nekateri njegovi tovariši so sicer zaradi tega z njim zbijali šale, toda on si ni dal vzeti časti, ki mu jo delajo domači opravki. Ko so za to zvedeli angleški novinarji, so kakor muhe prileteli nad profesorja in njegovo ženo. Profesorjeva žena je morala izdati možu ustno spričevalo o gospodinjjskih delih in njegovi udeležbi pri njih. Zaradi svojevrednosti ga ponatiskujemo. Odstotki kažejo profesorjev delež.
Pometanje, čiščenje stanovanja, likanje parketov 100 odst. Brez napake!
Skrb za pohištvo in red 100 odst. Grandiozno!
Perilo 68 odst. Dela počasni!
Brisanje prahu 72 odst. Brezbržno!
Pospravljanje 85 odst. Metodno, skoraj padentno!
Nakupovanje 80 odst. Zelo štedljiv!
Splošna ocena: dostopen pouku, razumen, vesten in samostojen.

J. Pondelik

Main Office: 2513 W. 2nd Cicero, Ill.
Phone—Mokwell 4829; Chicago

POJASNILO

Vsled depresije in krize, ki je zadela članstvo oziroma naročnega lista Prosveta, je po pojasnitvi tajnikom stopnikom Prosvete, da vzamejo od naročnikov Prosvete naročnino tudi pol leta in kjer ni drug samsa do četrta leta. Vse se dobiti da, ker razmerje vajo to. List Prosveta prizadev v ti krizi in rano na tajnike in ne da skušajo kjerkoli hraniti naročnike. Apeliramo tudi na naročnike, da naj le poravnajo svojo naročnino ni mogoče plačati celotno čajte polletno naročnino da se ohrani list še sedm dnevnik.
Philip Godina, tajnik

Naročite Mladinski najboljši mesečnik vensko mladino!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

●

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vse pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unfjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa potrebna pribl